

HUKUK EL REHBERİ

KADIN VE
DEMOKRASİ VAKFI

HUKUK EL REHBERİ

KADEM

KADEM HUKUK EL REHBERİ

EDİTÖRLER

- × Helin Görgül × Rabia Albayrak

HUKUK KURULU ÜYELERİ

- × Helin Görgül × Gülcan Ertekin × Meltem Nur Çevik
× Canan Sarı × Pınar Hacıbektaşoğlu × Berivan Koca
× Işıl İlgin Oktay × Sakiye Pehlivan × Hilal Kalyoncu
× Nuray Albayrak × İlknur Türker × Gizem Burcu Eminoğlu
× Müjgan Siyah Çevik × Betül Altınsoy × Hayriye Çiçek
× Serra Tuğba Genç × Solmaz Kıran Çinkil × Merve Çelik Çağdaş
× Cemile Tuna × Sinem Ermiş × Meryem Fazıl

Baskı ve Cilt

Yayın Dili Türkçe

Firma Adı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.

Sertifika No 46403

ISBN 978-625-98835-8-8

Baskı Ekim 2024, İstanbul

KADEM YAYINLARI

İletişim

Kadın ve Demokrasi Vakfı Genel Merkez

Küçük Çamlıca Mah. Kısıklı Cad. No: 112/A Üsküdar, İstanbul

Tel +90 (216) 325 03 07

Faks +90 (216) 325 03 09

www.kadem.org.tr × info@kadem.org.tr

ÖNSÖZ

Kurulduğu 8 Mart 2013 tarihinden bu yana kadının onuruyla yaşayabileceği güvenli bir toplumun inşası ve adil bir gelecek hedefiyle çalışan **KADEM**, “varoluşta eşitlik, sorumlulukta adalet” ilkesini savunan bir sivil toplum kuruluşudur. Kadın hakları ve fırsat eşitliği konusunda ortak bir bilinç oluşturulması, hukukun üstünlüğünün, demokrasinin ve temel haklara saygının tesisi ve devamı için çalışmalar yapmaktadır.

Kadına ve kız çocuklarına uygulanan her türlü ayrımcılığı “insan hakları ihlali” olarak değerlendiren KADEM, kadın hakları ve aileyi ilgilendiren meselelerde, uygulanabilir, kalıcı çözümler üretmek ve adalet merkezli bir söylem oluşturmak gayretiyle farkındalık çalışmaları icra etmektedir. Toplumsal hayatın her alanında kadının temsili ve aileyi güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bilindiği üzere, kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi gayesiyle başta Anayasamız olmak

üzere birçok yasal düzenleme kabul edilmiş, köklü değişiklikleri içeren bu düzenlemeler, hızla hayata geçirilmiştir. Kadının, aile ve iş hayatında, hülasa hayatın her alanında yaşaması muhtemel mağduriyetlerin önüne geçilmesi için kendisine tanınan yasal hakları bilmesinin önemini de gözeterek elinizdeki kitapçığı hazırladık. Bu çalışmayla, sosyal hayat içinde sıkça karşılaşılan olaylarda, yasal haklar konusunda bilinç düzeyini yükseltmeyi hedefledik.

Kadınların haklarına kavuşması adına faaliyetler yürüten bir sivil toplum kuruluşu olarak çalışmamızın faydalı olmasını diler, KADEM’in kuruluşundan bu yana bu çalışmaya destek veren tüm hukuk kurulu üyelerine, teşekkür ederim.

Çalışmamızın, temel insan haklarına saygıyı güçlendirmesini ve içimizdeki adalet duygusunu her daim canlı tutmasını dilerim.

Doç. Dr. Saliha Okur Gümrükçüoğlu

KADEM Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM	NİŞANLANMA VE EVLENMEYE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER	7
	× 1.1 Nişanlanma	7
	× 1.2 Evlenme	8
2. BÖLÜM	BOŞANMA	13
	× 2.1 Boşanma Sebepleri	13
	× 2.2 Anlaşmalı Boşanma	16
	× 2.3 Boşanma ve Sonuçları	17
	× 2.4 Boşanan Kadının Kişisel Durumu	18
	× 2.5 Boşanmada Maddi ve Manevi Tazminat	18
	× 2.6 Nafaka	18
	× 2.7 Velayet	19
3. BÖLÜM	MAL REJİMLERİ	22
	× 3.1 Boşanma Halinde Paylaşımaya Dahil Olmayan Mallar	23
	× 3.2 Boşanma Halinde Paylaşımaya Tabi Olan (Edinilmiş) Mallar	23
4. BÖLÜM	EVLİLİK DIŞI DÜNYAYA GELEN ÇOCUK VE HAKLARI	25
5. BÖLÜM	MİRASA İLİŞKİN HAKLAR	27
	× 5.1 Miras Payı ve Belirlenmesi	27
	× 5.2 Mirasçılıktan Çıkarma	29

6. BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

31

- × 6.1 6284 Sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna" Göre Şiddet 32
- × 6.2 Şiddete Uğradığınızda Yapmanız Gerekenler 34
- × 6.3 Şiddete Uğrayan Kişinin Şikayetini Bildireceği Kurum ve Kuruluşlar 36
- × 6.4 Şiddete Karşı Hukuki ve İdari Başvuru Yolları 36
- × 6.5 Cinsel İstismar 44
- × 6.6 Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) 45
- × 6.7 Kadın Konukevleri (Sığınma Evleri) 47

7. BÖLÜM

KADININ ÇALIŞMA HAYATI

53

- × 7.1 4857 Sayılı İş Kanunu'nda Kadınlara Yönelik Düzenlemeler 53
- × 7.2 İş Kanunu Kapsamında Genel Bilgiler 56

8. BÖLÜM

EV HANIMLARININ İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIĞI VE SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI

58

- × 8.1 Evde El Emeği ile Üretimde Bulunan ve El Sanatlarıyla Uğraşan Kadınların İsteğe Bağlı Sigortalılığı 58
- × 8.2 İsteğe Bağlı Sigorta İçin Aranılan Şartlar 58
- × 8.3 Daha Önce Sigortalı Çalışmış ve Doğum Yaptıktan Sonra Ev Hanımı Olan Kadınların Doğum Borçlanması Hakları 60
- × 8.4 Analık Halinde Geçici İş Göremezlik Ödeneği 61

HUKUK EL REHBERİ

1. BÖLÜM

NİŞANLANMA VE EVLENMEYE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

1. BÖLÜM

NİŞANLANMA VE EVLENMEYE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) evlenmeye ilişkin hükümlere yer verilmeyle birlikte nişanlanmaya ilişkin hükümler de yer almıştır. Ancak çoğunlukla evlilik hükümleri bilinmekte, nişanlamaya ilişkin hükümlerle ve nişan bozulmasının sonuçlarıyla ilgili toplumda yeterli bilgi bulunmamaktadır.

→ 1.1 NİŞANLANMA

- × Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur. Yasal temsilcinin rızası olmadıkça nişanlanmak, küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.
- × Nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez.
- × Evlenmeden kaçınma hali için önceden kararlaştırılan bir cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez, ayrıca varsa yapılan ödemeler de geri istenemez.
- × Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan, taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde; kusuru olan taraf, diğerine dürüstlük kuralları çerçevesinde, evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı maddi fedakârlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır.
- × Tazminat istemeye hakkı olan tarafın ana ve babası veya onlar gibi davranan kişiler de aynı koşullar altında yaptıkları harcamalar için uygun bir tazminat isteyebilirler.
- × Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para isteyebilir. **(Manevi Tazminat)**

- × Nişanlılık, evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse, nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir. Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır. **(Hediyelerin Geri Verilmesi)**

Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları, sona ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zaman aşımına uğrar. **(Zaman Aşımı)**

→ 1.2 EVLENME

Erkek veya kadın **17 yaşını doldurmadıkça** evlenemez.

Ancak hâkim, olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Uygulamada en sık karşılaşılan önemli sebeplerden bir tanesi, kadının gebe olmasıdır.

İmkan varsa, karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.

Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar evlenemezler.

Küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin izni olmadıkça evlenemezler. Küçük veya kısıtlı, yasal temsilcisinin izni olmadan evlenirse; izni alınmayan yasal temsilci evlenmenin iptalini dava edebilir.

Bu şekilde evlenen kimse sonradan on sekiz yaşını doldurmak suretiyle ergin olup kısıtlı olmaktan çıkarsa veya kadın gebe kalırsa evlenmenin iptaline karar verilemez.

Yasal temsilci, haklı bir sebep olmaksızın evlenmeye izin vermediği takdirde hâkim küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir.

→ A. Kadın İçin Bekleme Süresi

- × Evliliği sona eren kadın, evliliğin sona ermesinden başlayarak 300 gün geçmedikçe evlenemez.
- × Doğurmakla süre biter.
- × Kadının, önceki evliliğinden gebe olmadığıının anlaşılması veya evliliği sona eren eşlerin yeniden birbirleri ile evlenmek istemeleri halinde mahkeme bu süreyi kaldırır.

- × Kadın biten evliliğinden gebe olmadığını doktor raporuyla ispat etmek kaydıyla bekleme süresinin kaldırılmasını mahkemeden talep edebilir.
- × Kadının bekleme süresi bitmeden evlenmesi, evlenmenin geçersizliğini (butlanını) gerektirmez.

→ B. Batıl (Geçersiz) Olan Evlenmeler

Aşağıdaki hallerde evlenme mutlak butlanla batıl yani **"baştan itibaren geçersizdir."**

- × Eşlerden birinin evlenme sırasında evli olması.
- × Eşlerden birinin evlenme sırasında sürekli bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun bulunması.
- × Eşlerden birinde evlenmeye engel olacak derecede akıl hastalığı olması.
- × Eşler arasında evlenmeye engel olacak derecede hısımlığın bulunması.

Yukarıda yer verilen evlenme engellerinin bulunması halinde, yapılan evlilik en başından itibaren geçersiz kabul edilir. Bu engeller sonradan ortadan kalkmış olsa dahi evliliğin geçerli kabul edilmesi mümkün değildir.

Bir kişinin evliyken yeniden evlendiği iddiası varsa, sonraki evliliğin "baştan itibaren geçersiz" olduğu yönünde karar verilmeden önce ilk evliliğin sona erme tarihine bakılır. Eğer ilk evlilik bu yönde karar verilmeden sona ermişse ve sonraki eşin iyi niyetli olması halinde evliliğin geçersizliğine karar verilemez. Evlenmenin geçersiz olduğu durumlar sadece yukarıdakilerle sınırlı değildir. *Örneğin; evlendiği sırada ayırt etme gücünden yoksun olan kişinin evliliği geçersizdir. Yine evlendiği sırada eşinin çok ağır derecede hasta olduğu kendisinden gizlenen kişinin de dava açarak evliliğin iptalini talep etme hakkı bulunmaktadır.*

Mahkemece geçersiz olduğuna karar verilen bir evlilikten doğan çocuklar, evlilik içinde doğmuş sayılır. Çocuklarla ana ve baba arasındaki ilişkilerde, boşanmaya dair hükümler uygulanır.

→ C. Evlilikte Haklar ve Hükümlülükler

- × Evlilikte eşler bu birliğin mutluluğunu el birliğiyle sağlamakla, çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.
- × Eşler, birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadır.
- × Eşler, oturacakları konutu birlikte seçerler.
- × Eşler, evlilik birliğini beraberce yönetirler.
- × Eşler, birliğin giderlerine güçleri oranında ve malvarlıkları ile katılırlar.
- × Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder. (Yasal koşullar mevcutsa, temsil yetkisinin kısıtlanması mümkündür.)
- × Kadın veya erkek, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulmalıdır.
- × Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyumsuzluğa düşülmesi halinde, **eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler.** Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarabilir, onları uzlaştırmaya çalışır veya eşlerin ortak rızasıyla uzman kişilerin yardımını isteyebilir.
- × Eşler birlikte yaşarken, ailenin geçimi için ihtilafa düşmüşlerse, **bu konuda da hâkimin müdahalesi talep edilebilir.** Hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkısı belirler. Şayet taraflar birlikte yaşamaya ara vermişse ve haklı sebepler mevcutsa, parasal konular, ev eşyası veya konutun kullanımı gibi hususlarda karar verilmesi için mahkemeye başvurulabilir.
- × Evlilik birliği içinde, eşlerden biri bu birliğin kendisine yüklediği hak ve yükümlülükleri yerine getirmiyorsa diğer eş vasi tayini isteyebilir. Örneğin, kadının kocası savurgansa veya alkol ve uyuşturucu madde bağımlıysa yahut kötü yaşam tarzını benimsemişse kadın, eşine vasi atanması için mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
- × Türk Medeni Kanunu'nda yer alan bu düzenlemeler ile tarafların boşanma gibi bir iradeleri olmadığı durumlarda, aile birliğinin korunmasının amaçlandığı görülmektedir. Tarafların, özellikle evliliğin devamını istemeleri halinde bu hükümleri dikkate alarak mahkemeye müracaat etmeleri mümkündür.

→ D. Aile Konutu

- × Aile konutu, ailenin birlikte yaşamak için seçtiği konuttur. Bu konut eşlerden birine ait olabileceği gibi kiralanmış da olabilir. Ancak bazen bir eş, diğer eşin bilgisi olmadan, aile konutu üzerinde tasarrufta bulunabilmekte ve bu tasarrufu nedeniyle bütün aile fertleri mağdur olmaktadır. Ülkemiz koşullarında bu mağduriyeti genellikle kadın ve çocuklar yaşamaktadır. Tam da bu sebeple Türk Medeni Kanunu'nda "aile konutu" ile ilgili özel düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre, eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Ancak aile konutu şerhinin bulunması icra yoluyla satışa engel olmaz. Konutun satılması veya kira sözleşmesinin feshi için (şartlar uygunsa) rızası gereken eş, konutun bu vasfını devam ettirmesi koşuluyla evlilik birliği süresince "aile konutu koruması" ileri sürebilir. Evlilik, boşanma yahut iptal kararıyla sona ermişse 4721 sayılı Kanun'un 194. Maddesi'nin "aile konutuna" sağladığı koruma da sona erer. Diğer eşin rızası alınmadan yapılan tasarruf işlemi yapıldığı andan itibaren geçerlilik kazanır.
- × Aile konutu olarak özgülünen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini isteyebilir.
- × **Aile konutu şerhi koydurmak için gerekli belgeler şunlardır:**
 - × Şerh talebini içeren dilekçe
 - × Evlilik cüzdanı ve/veya vukuatlı nüfus kayıt örneği
 - × Başvuran tarafa ait T.C. kimlik numarasının bulunduğu nüfus cüzdanı
 - × Söz konusu meskenin aile konutu olduğunu gösteren muhtarlıktan alınacak belge
- × Aile konutu şerhinin tapu kütüğüne yazımı ve şerhin terkinin için herhangi bir harç veya ücret alınmaz.
- × Ayrıca e-devlet üzerinden de aile konutu şerhi tesisi mümkün hale gelmiştir.

HUKUK EL REHBERİ

2. BÖLÜM

BOŞANMA

2. BÖLÜM

BOŞANMA

Sevgi, saygı, yardımlaşma, dayanışma, hoşgörü, iletişim, sadakat gibi değerlerin çocuklara kazandırılmasında aile kurumunun önemli rolü bulunmaktadır. Anayasamıza göre de aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Medeni Kanunumuz ailenin, çocuğun sağlıklı gelişimindeki rolü sebebiyle evlilik birliğini korumaktan yanadır. Bu nedenle kusura dayalı boşanma esası getirilmiştir ki buna göre, boşanma davasını diğer eşe göre kusursuz olan veya daha az kusurlu olan taraf açmalı ve kusur durumunu ispat etmelidir.

→ 2.1 BOŞANMA SEBEPLERİ

- × A Zina (161. Md.)
- × B Hayata Kast, Pek Kötü ve Onur Kırıcı Davranış (162. Md.)
- × C Suç İşleme ve Haysiyetsiz Hayat Sürme (163. Md.)
- × D Terk (164. Md.)
- × E Akıl Hastalığı (165. Md.)
- × F Evlilik Birliğinin Sarsılması (166. Md.)

→ A. Zina

- × Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir.
- × Zinanın öğrenilmesinin ardından 6 ay ve zina eyleminin kendisinin üzerinden 5 yıl geçmişse, dava hakkı düşer.
- × **Affeden tarafın dava hakkı yoktur.**

→ B. Hayata Kast, Pek Kötü veya Onur Kırıcı Davranış

Eşlerden her biri, diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir.

- × Davaya haklı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinin ardından 6 ay ve bu sebebin doğmasının üzerinden 5 yıl geçmişse, dava hakkı düşer.
- × **Affeden tarafın dava hakkı yoktur.**

→ C. Suç İşleme ve Haysiyetsiz Hayat Sürme

- × Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşaması diğere eşten beklenemezse bu eş her zaman boşanma davası açabilir.
- × Örneğin; bir kimse cinsel taciz veya istismar, hırsızlık, sahtecilik, uyuşturucu madde ticareti vb. küçük düşürücü suçlar nedeniyle cezaya mahkûm edilmişse eşi bu maddeye dayanarak boşanma davası açabilir.

→ D. Terk

- × Eşlerden biri evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğeri terk ederse veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmezse terk nedeniyle boşanma davası açılabilir. Bunun için ayrılığın en az 6 ay sürmüş olması ve istem üzerine hâkim veya noter tarafından yapılan "Eve dön." ihtarinin sonuçsuz kalması gerekir.
- × Diğeri ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmelerini engelleyen eş de terk etmiş sayılır.
- × Davaya haklı olan eşin istemi üzerine hâkim veya noter, esasını incelemeyen yapacağı ihtarda terk eden eşe 2 ay içinde ortak konuta dönmeleri gerektiği ve dönmemesi halinde doğacak sonuçlar hakkında uyarıda bulunur. Bu ihtar gerektiğinde ilan yoluyla yapılır.
- × Terk nedeniyle boşanma davası açılabilmesi için yasada belirlenen 6 aylık süre önemlidir. Evi terk ettiği iddia edilen eşin, ihtar ile ortak konuta davet edilebilmesi için, terk tarihinden itibaren 4 ay süre geçmiş olması

ve sonrasında yapılacak ihtarda da ortak konuta dönülmesi için 2 aylık sürenin verilmesi şarttır. Bu şartların gerçekleşmemesi halinde açılan davanın reddine karar verilecektir. (*Terk nedeniyle boşanma davası açılmış ve reddedilmiş olması, diğer boşanma sebeplerine dayanarak dava açılmasına engel teşkil etmez.*)

- × Terke dayalı davanın reddedilebilmesi için terkte haklılığın değil, eve dönmemekte haklılığın kanıtlanması gerekmektedir. Usulüne uygun bir ihtar çekilmiş olsa bile, ihtarın samimi olup olmadığı, davalının ihtar uymamakta haklı olup olmadığı değerlendirilerek bir karar verilir.

→ E. Akıl Hastalığı

- × Eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hale gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmi sağlık kuruluşu raporuyla tespit edilmek koşuluyla boşanma davası açılabilir.
- × Türk Medeni Kanunu'nun 165. maddesi gereğince, akıl hastalığına dayalı olarak açılacak boşanma davalarında boşanmaya karar verilebilmesi için şu olguların birlikte değerlendirilmesi gerekir:
 - × Davalının akıl hastası olup olmadığı,
 - × Mevcut bir hastalık varsa bu hastalığın diğer eş yönünden çekilmezlik unsuru taşıyıp taşımadığı,
 - × Hastalığın geçmesine olanak bulunup bulunmadığı konusunda sağlık kurulu raporu.

→ F. Evlilik Birliğinin Sarsılması

Uygulamada en fazla görülen boşanma *Evlilik Birliğinin Sarsılması* bir başka ifadeyle *Şiddetli Geçimsizlik* nedeniyle boşanmadır.

- × Boşanmaya yol açan olayların farklı sebeplere dayanması, diğer boşanma gerekçelerinden biri veya birkaçı ile birlikte ortak hayatın sürdürülmesini imkânsız kılan farklı gerekçelerin de bulunması halinde, genel olarak "Evlilik Birliğinin Sarsılması" sebebiyle boşanma davası açılmaktadır.
- × Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenemeyecek

derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

- × Davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır.
- × İtiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğindeyse ve evlilik birliğinin devamında davalı ile çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.
- × Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa, evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilebilir.

→ 2.2 ANLAŞMALI BOŞANMA

- × Anlaşmalı boşanma kararı verilebilmesi için evliliğin en az 1 yıl sürmüş olması gerekmektedir.
- × Tarafların, birlikte başvuru yapması yahut bir tarafın yapmış olduğu başvuruyu, diğer tarafın kabul etmesi gerekir.
- × Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için hâkimin, TARAFLARI BİZZAT DİNLEMESİ zorunludur. Evlilik en az bir yıl sürmüştse, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin, diğerinin açtığı boşanma davasını kabul etmesi halinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için, **hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile varsa müşterek çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.** Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü halinde boşanmaya hükmolunur. Bu halde tarafların ikrarlarının, hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

→ 2.3 BOŞANMA VE SONUÇLARI

- × Boşanma davası açmaya hakkı olan eş, dilerse boşanma, dilerse ayrılık isteyebilir.
- × Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yerdeki Aile Mahkemesidir.
- × Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince talep üzerine veya kendiliğinden, eşlerin barınmasına, geçimine, mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri alır.
- × Boşanma sebebi ispatlanmış olursa, hâkim boşanmaya veya ayrılığa karar verir.
- × Dava yalnız ayrılığa ilişkinse, boşanmaya karar verilemez.
- × Dava boşanmaya ilişkinse, ancak ortak hayatın yeniden kurulması ihtimali bulunduğu takdirde ayrılığa karar verilebilir.
- × Ayrılığa, 1 yıldan 3 yıla kadar bir süre için karar verilebilir. Bu süre ayrılık kararının kesinleşmesiyle başlar.
- × Süre bitince ayrılık durumu kendiliğinden sona erer. Ortak hayat yeniden kurulmamışsa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.
- × Boşanmanın sonuçları düzenlenirken (Ör: nafaka, velayet, mal paylaşımı) ilk davada ispatlanmış olan olaylar ve ayrılık süresinde ortaya çıkan durumlar göz önünde tutulur.
- × **Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan boşanmanın fer'i niteliğindeki maddi ve manevi tazminata ilişkin dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden 1 yıl geçmekle zaman aşımına uğrar.**
- × Boşanma halinde mal rejimi tasfiyesinde, eşlerin bağlı olduğu mal rejimine ilişkin hükümler uygulanır.
- × Ayrılığa karar verilirse mahkeme, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre aralarında sözleşmeyle kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına karar verebilir.
- × Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar.

→ 2.4 BOŞANAN KADININ KİŞİSEL DURUMU

- × Boşanma halinde kadın, evlenme ile kazandığı kişisel durumunu korur, ancak evlenmeden önceki soyadını yeniden alır.
- × Eğer kadın evlenmeden önce evlenmiş boşanmış veya önceki eşini kaybetmişse hâkimden, bekârlık soyadını taşımasına izin vermesini isteyebilir.
- × Kadının, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceği ispatlanırsa, istemi üzerine hâkim, kocasının soyadını taşımasına izin verir.
- × Koca, koşulların değişmesi halinde bu iznin kaldırılmasını isteyebilir.

→ 2.5 BOŞANMADA MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT

- × Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir. **(Maddi Tazminat)**
- × Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun bir miktarda para ödenmesini isteyebilir. **(Manevi Tazminat)**
- × Maddi tazminatın toptan veya durumun gereklerine göre irat (gelir) biçiminde ödenmesine karar verilebilir.
- × Manevi tazminatın irat (gelir) biçiminde ödenmesine karar verilemez.
- × Evlilik birliği devam ederken eşler birbirlerine karşı maddi veya manevi tazminat davası açamazlar.

→ 2.6 NAFKA

- × TMK'nın 175. maddesine göre; boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek taraf, BOŞANMADA KUSURU DAHA AĞIR OLMAMAK KOŞULUYLA, diğer taraftan mali gücü oranında nafaka ödemesini talep edebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz. **(Yoksulluk Nafakası)**
- × Yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat (gelir) biçiminde ödenmesine karar verilebilir.
- × Müşterek çocuğun/çocukların velayeti kendisine verilen taraf, diğer

tarafından çocuklar reşit oluncaya kadar ayrıca nafaka ödenmesini talep edebilir. Çocuğa ödenen bu nafaka **"iştirak nafakası"**dır.

- × Boşanma davası süresince çocuk veya kadın yararına bağlanan nafaka; **"tedbir nafakası"**dır. Davada karar verildiğinde; tedbir nafakası miktarı artırılarak veya azaltılarak kadın için yoksulluk, çocuk için iştirak nafakası olarak devam eder. İştirak nafakası çocuk reşit olana kadar ödenir. 18 yaşını dolduran reşit kişi, geçimi ve eğitimi için ihtiyacı varsa; bizzat kendisi dava açarak anne veya babasından yardım nafakası talep edebilir.
- × Boşanma nedeniyle hükmedilen nafaka, hâlihazırdaki uygulamalarda herhangi bir süreyle sınırlı tutulmamaktadır. Nafaka alacaklısının evlenmesi halinde, nafaka ödeyenin bu yükümlülüğü sona erer. Ayrıca nafaka alan eşin, daha sonra "yoksul" olmadığına anlaşılması, bir başkasıyla resmi nikâhı olmadan yaşadığının öğrenilmesi, düzenli bir gelir sahibi olması ve benzeri nedenlerle, nafaka yükümlüsü olan eski eş tarafından, nafakanın kaldırılması yahut eksiltilmesi talebiyle dava açılabilir.

→ 2.7 VELAYET

- × Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar.
- × Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmişse hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir.
- × Velayet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise mahkeme çocuğu hangi tarafa bırakırsa ona aittir.
- × Ana ve baba evli değilse, velayet anaya aittir.
- × Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velayet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre vasi atayabilir veya velayeti babaya verebilir.
- × Boşanma veya ayrılık durumunda çocuğun üstün menfaati gözetilerek velayete karar verilir. Velayet hususunda taraflar arasında çekişme varsa ve/veya durumun özellikleri uyarınca gerekli görürse; hâkim, uzman raporu alır. Uzman, hem anne ve babayla hem de kendini ifade edebilecek durumda olan çocuklarla görüşme yaparak, hatta gerekli görürse anne ve babanın yaşadığı yerde inceleme yaparak raporunu düzenler. Uygulamada ve yerleşik kararlarda küçük yaştaki çocukların annenin şefkat ve ilgisine muhtaç olduğunun gözetildiği ve varsa

kardeşlerin birbirinden ayrılmayacak şekilde velayet düzenlemesine gidildiği görülmektedir. Kendisine velayet verilmeyen tarafla çocuklar arasında düzenli şahsi ilişki kurulması kararı verilir. Kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlak bakımından yararları esas tutulur.

- * Velayet kendisine verilmeyen anne yahut baba, daha sonra açacağı davayla müşterek çocuğun velayetini her zaman talep edebilir. Olağan koşullarda -uygulamada- üstünden bir yıl geçmeden velayetin değiştirilmediği görülmektedir. Her koşulda çocuğun üstün menfaatinin gözetmek esastır.
- * Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler. Kendi çocuğu üzerinde velayeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olur hatta durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil eder. **(Üvey çocuklar)**
- * Ana ve babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması halinde hâkim, kendiliğinden veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır.

HUKUK
EL REHBERİ

3. BÖLÜM

MAL REJİMLERİ

3. BÖLÜM

MAL REJİMLERİ

Eşlerin evlilik süresince edindiği malları, boşanma halinde nasıl paylaşacakları evlilikleri öncesinde veya sonrasında belirledikleri "mal rejimleri"ne göre kararlaştırılır. Tarafların sözleşmeyle başkaca bir mal rejimi belirlemedikleri haller için Türk Medeni Kanunu'nda ve dahi uygulamada kabul gören iki türlü mal rejimi vardır:

Mal Ayrılığı: Eski Medeni Kanunumuzda yasal mal rejimi olarak kabul edilen mal ayrılığı rejimi, her eşin kendi malının sadece kendisine ait olmasını ifade eder. Bir başka deyişle mal ayrılığı, her eşin kendi malı üzerinde, yasal sınırları ihlal etmeden, tasarruf, yönetim, mülkiyet, yararlanma haklarını şahsen kullanabilmesidir.

Edinilmiş Mallara Katılma: Hâlihazırda yürürlükte bulunan Medeni Kanunumuza göre yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimi, en genel ifadeyle eşlerin evlilik birliği içerisinde edindikleri mallara diğer eşin ortak olmasıdır.

- × Eşler, evlenmeden önce veya evlilik devam ederken mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen rejimlerden birini kabul edebilirler.
- × Eşler arasında aslolan edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasıdır.
- × Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler.
- × Mal rejimi sözleşmesi, evlenmeden önce veya sonra yapılabilir. Taraflar, istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.
- × Mal rejimi sözleşmesi, **noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Ancak, taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler.**
- × Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.
- × Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi halinde, mal rejimi **dava tarihinden itibaren** geçerli olmak üzere sona erer.
- × Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma halinde hâkim, kusurlu

eşe düşen mal varlığı değerini hesaplarken bunun azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

- × Eşler, birbirlerinin rızasını almaksızın üçüncü kişiler lehine kefil olamazlar. Buna ticari işler ile ilgili olarak istisna getirilmiştir.
- × Eşler, evlilik birliği devam ederken malların listesinin tutulması için mahkemeye başvurabilirler.
- × Eşlerden biri, evlilik birliğinin giderlerine katılmayan ve hiçbir parasal katkıda bulunmayan eşin, borçlularından olan alacaklarının kendisine ödenmesi için mahkemeye başvurabilir.

→ 3.1 BOŞANMA HALİNDE PAYLAŞIMA DÂHİL OLMAYAN MALLAR

Boşanma halinde paylaşımaya dâhil olmayan mallar, kişisel mal olarak ifade edilen mallardır.

- × Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşyalar, (kadınlar için takıları ve makyaj malzemeleri, erkekler için kol düğmeleri ve tarafların kıyafetleri vb.) eşyalar.
- × Tarafların emek vermeden sahip oldukları mallar, (bağış, miras vb.) mallar. Ancak bu malların gelirinden, diğer eş hak talep edebilir. Örneğin kadına, babasından kalan ev, paylaşımaya dâhil değildir ama bu evin kira gelirinden talepte bulunulabilir.
- × Tarafların, evlenmeden önce sahip oldukları mallar.
- × Manevi tazminat alacakları.
- × Kişisel malların yerine geçen (miras kalan evin satılarak yerine yenisinin alınması vb.) değerler.
- × Tarafların, kendi aralarında "kişisel mal" olarak kararlaştırdıkları mallar.

→ 3.2 BOŞANMA HALİNDE PAYLAŞIMA TABİ OLAN (EDİNİLMİŞ) MALLAR

- × Eşlerin, evlenmelerinden başlayarak emekleriyle sahip oldukları mallar.
- × Sosyal Güvenlik Kurumu vb. sandıklar tarafından yapılan ödemeler.
- × Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar.
- × Kişisel malların gelirleri.
- × Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

HUKUK EL REHBERİ

4. BÖLÜM EVLİLİK DIŞI DÜNYAYA GELEN ÇOCUK VE HAKLARI

4. BÖLÜM

EVLİLİK DIŞI DÜNYAYA GELEN ÇOCUK VE HAKLARI

- × Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.
- × Bu süre geçtikten sonra (üç yüz gün) doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür.
- × Evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbiriyle evlenmesi halinde kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tabi olur.
- × Çocuk ile baba arasında soybağının mahkemece belirlenmesini ana ve çocuk isteyebilir (**Babalık Davası**). Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı açılır.
- × Babalık davası, çocuğun doğumundan önce veya doğumdan sonra açılabilir. Ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak 1 yıl geçmekle düşer. Ancak bir yıllık süre geçtikten sonra, gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak 1 ay içinde dava açılabilir.

HUKUK EL REHBERİ

5. BÖLÜM MİRASA İLİŞKİN HAKLAR

5. BÖLÜM

MİRASA İLİŞKİN HAKLAR

Çağlar boyunca devam eden ve günümüzde de halen birçok kadının- kız çocuğunun yaşadığı önemli sorunlardan biri, miras bırakanın ölümü halinde kadınlara verilecek miras payıdır. Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) düzenlenen mirasa ilişkin hükümlerde, kadın-erkek ayrımına gidilmeksizin "mirasçı" ifadesi kullanılmıştır. Ancak uygulamada sıkça sorulan sorulardan anlaşıldığı kadarıyla; miras bırakanın ölümü halinde, evli-bekâr kadınların yahut her yaşta kız çocuklarının yasal miras haklarının ellerinden alındığı veya kısıtlandığı görülmektedir. Bu nedenle yasalar ile güvence altına alınan miras paylarının bilinmesi son derece önemlidir.

→ 5.1 MİRAS PAYI VE BELİRLENMESİ

- × **Miras bırakanın alt soyu (çocukları) ve eşi onun birinci derecede mirasçılardır.**
- × **Çocukların miras payı eşittir.**
- × Miras bırakandan önce ölmüş olan çocukların yerini, her derece halefiyet yoluyla kendi altsoyu alır.
- × Altsoyu bulunmayan miras bırakanın mirasçıları, ana-babası ve varsa kardeşleridir.
- × Altsoyu, ana-babası, kardeşleri ve kardeşlerinin altsoyu bulunmayan miras bırakanın mirasçıları, büyük ana ve büyük babalarıdır.
- × Miras bırakandan önce ölmüş olan büyük ana ve büyük babaların yerlerini, her derece halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.
- × Evlilik dışında doğmuş ve soybağı, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmuş olanlar, baba yönünden evlilik içi hısımlar gibi mirasçı olurlar.
- × Evlatlık ve altsoyu, evlat edinene kan hısımları gibi mirasçı olur. Evlatlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder.
- × Evlat edinen ve hısımları, evlatlığa mirasçı olamazlar.

*** Mirasçı bırakmaksızın ölen kişinin mirası DEVLETE geçer.**

→ A. Sağ Kalan Eşin Miras Payı

Sağ kalan eş, birlikte bulunduğu zümreye göre miras bırakana aşağıdaki oranlarda mirasçı olur.

- × **Miras bırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte biri (1/4),**
- × **Miras bırakanın ana ve baba zümresi ile birlikte mirasçı olursa, mirasın yarısı (1/2),**
- × **Miras bırakanın büyük ana ve büyük babaları ve onların çocukları ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte üçü (3/4), bunlar da yoksa mirasın tamamı eşe kalır.**

→ B. Mirasta Tasarruf Özgürlüğü ve Saklı Paylı Mirasçılar

Günlük hayatta sıkça karşılaşılan "Mirasının tamamını oğluna bırakmış." ve "En iyi gelir getiren mallarını oğluna veya kendisine bakan kızına bırakmış." cümleleri, hukuken belli bir yere kadar anlam ifade etmektedir. Kişinin yaşarken kendi malları üzerinde sınırsız tasarruf yetkisi bulunmaktadır. Şayet ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı değilse kişinin yaptığı devir, bağışlama, satış vs. işlemlerin engellenebilmesi hukuken mümkün değildir. Ancak hâkim kararı ile kişinin tasarruf yetkisi sınırlanabilir. Oysa belirttiğimiz üzere; kişilerin yaşarken mallarının tamamını çeşitli gerekçeler ile tek bir çocuğa bırakmaları yahut ülkemizin farklı bölgelerinde kız çocuklarına mirastan hak vermeme alışkanlığı halen devam etmektedir. Bu haksız uygulamanın hukuken geçersizliği dava yoluyla ileri sürülebilir.

Saklı pay, miras hukukunda mirasçıların dokunulamaz orandaki miras payları olarak tanımlanmaktadır. Aşağıda kısaca saklı paylı mirasçıların kimler olduğu ve miras bırakanın, tasarruf yetkisinin sınırları belirtilmiştir.

Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasın saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir. Bu mirasçılardan hiçbiri yoksa miras bırakan, mirasının tamamında istediği şekilde tasarruf edebilir.

→ C. Saklı Pay Oranları

- × Altsoy için yasal miras payının yarısı (1/2).
- × Ana ve babadan her biri için yasal miras payının dörtte biri (1/4).
- × **Sağ kalan eş için** altsoy veya ana baba zümresinden her biri ile mirasçı olması halinde yasal miras payının tamamı, diğer hallerde yasal miras payının dörtte üçü (3/4).

*** 2007 yılına kadar kardeşlerin de miras hukukuna göre saklı payları bulunuyordu. Ancak yasada yapılan değişiklik sonrası, kardeşlerin saklı paylı mirasçılığı kaldırılmıştır.**

→ 5.2 MİRASÇILIKTAN ÇIKARMA

Aşağıdaki durumlarda miras bırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir.

- × **Mirasçı, miras bırakana veya miras bırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,**
- × **Mirasçı, miras bırakana veya miras bırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse, saklı paylı mirasçı, mirasçılıktan çıkarılabilir.**

Mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamaz. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse miras bırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa alt soyuna, yoksa miras bırakanın yasal mirasçılarına kalır.

*** Bir kişiyi mirasçılıktan çıkarmak, ancak yasa ile belirlenen şartların varlığı halinde mümkündür. Şartların gerçekleşmediğini ispat eden mirasçılıktan çıkarılan kişi, miras bırakanın yaptığı tasarruflarda en az saklı payı oranında hak sahibidir.**

HUKUK
EL REHBERİ

6. BÖLÜM
KADINA YÖNELİK
ŞİDDET

6. BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Bu bölümde önemli bir insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkan kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddete ilişkin hükümlere yer verilecektir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet ile mücadele edilebilmesi için ülkemizde yapılan en kapsamlı yasal düzenleme 6284 sayılı **"Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"** dur. Bu kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunmasına; bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak önleyici ve koruyucu tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

6284 sayılı yasada "ev içi şiddet", şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa bile aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanmıştır. Böylelikle "fiziksel" şiddetin yanı sıra "ekonomik", "cinsel", "psikolojik" şiddet gibi her türlü fiil, şiddet kapsamına alınmıştır.

Bu nedenle 'Kadına Yönelik Şiddet' başlığını taşıyan bölümde, öncelikle 6284 sayılı yasa hükümlerine, devamında ise Türk Ceza Kanunu'nda yer alan cinsel suçlar dâhil kadına ve kız çocuklarına uygulanan şiddete ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

→ 6.1 6284 SAYILI "AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA" GÖRE ŞİDDET

Şiddete ilişkin başvuru yollarından önce, yasada belirtilen şiddet ve kadına yönelik şiddet tanımlarının bilinmesi gerekmektedir.

Şiddet ile kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi ve acı çekmesiyle sonuçlanan ya da sonuçlanması muhtemel hareketler ifade edilir.

Kadına Yönelik **Şiddet** ise kadınlara, yalnızca kadın olmaları nedeniyle uygulanan ve 6284 Sayılı Kanun'da şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranıştır. Ayrıca kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ve insan hakları ihlali de bu kapsamda değerlendirilir.

*** Aşağıda en yaygın şiddet türleri açıklanmıştır.**

→ A. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, kadına yönelik şiddetin en görünür ve yaygın halidir.

- × Dövmek, yumruklamak, itmek, tokat atmak, tekme atmak, tartaklamak.
- × Yüzüne yanıcı madde atmak, ısırma, yakma.
- × Silahla veya herhangi bir cisimle yaralamak, kesmek, boğazını sıkmak.
- × Tedavisine engel olmak.
- × Şiddet sonucu kadının ölümüne sebep olmak.

→ B. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, zorla ve güç kullanarak kadınla rızası olmadan cinsel ilişkide bulunmak veya kadını cinsel ilişkiye zorlamak şeklinde tanımlanabilir.

- × Kendisi veya başkaları ile cinsel ilişkiye zorlamak.
- × İstenmeyen cinsel davranış ve eylemlere zorlamak.
- × Cinsiyetinden dolayı aşağılamak.

- × Doğum ya da kürtaja zorlamak.
- × Cinsel ilişki sırasında zor ve güç kullanmak.
- × Cinsel organına zarar vermek.
- × Zorla evlendirmek.
- × Söz, telefon, e-mail, mektup vb. yollarla, cinsel içerikli ve rahatsızlık verici her türlü davranışta bulunmak.

→ C. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, kadını maddi anlamda zor durumda bırakma amacıyla yapılan eylem ve davranışlardır.

- × Kadının çalışarak elde ettiği ücrete el koymak.
- × Kadının çalışmasına, maddi güç elde etmesini engellemek için izin vermemek.
- × Mirastan yoksun bırakmak.
- × Kendi borcu için kredi kullandırıp, borcu kadına ödetmek.
- × Boşandıktan sonra kadına nafaka vermemek veya evli iken evin giderlerini karşılamamak.
- × Çocukların giderlerinin tamamını kadına yüklemek.
- × Zorla çalıştırmak ve elde ettiği geliri kadına vermemek.
- × Evlenirken veya evlendikten sonra kadına ait ziynet eşyalarına el koymak.

→ D. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, fiziksel şiddet ile birlikte görülen en yaygın şiddet türüdür. Diğer şiddet türlerinin tamamı, aslında psikolojik şiddeti de içerisinde barındırmaktadır.

- × Kadının evden dışarıya çıkmasına, perdeleri açmasına, alışverişe gitmesine izin vermemek.
- × Telefon vb. iletişim araçlarını kullanmasına izin vermemek.
- × Ailesi ve arkadaşları ile görüşmesine izin vermemek.
- × Eve misafir gelmesini yasaklamak.
- × Çalışmasına izin vermemek.

- × Baskı uygulamak, tehdit etmek, küsmek, takip etmek, değersiz hissettirmek.

Bunların yanında küfür, hakaret, bağırma, aşağılama, yıkıcı eleştirilerde bulunma, alay etme, emir verme gibi yaklaşımlar da psikolojik şiddettir.

Toplumda "seven adam kıskanır" şeklinde bir ön kabul bulunmaktadır. Kıskançlık insanın doğasında var olan bir duyguya da eşini incitmenin, onu yasaklarla hayattan bezdirmenin sevgiyle bağdaşan bir tarafı yoktur.

→ 6.2 ŞİDDETE UĞRADINIZDA YAPMANIZ GEREKENLER

6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan faydalanarak şiddet gördüğünüz kişiyi şikâyet edebilirsiniz. Aşağıda listelenen adımları takip ederek kendinizi ya da şiddete uğrama ihtimali olan kurbanları koruyabilirsiniz.

- × 112'yi numaralı hatları arayıp aile içi şiddete maruz kaldığınızı belirterek olay yerine ekip gönderilmesini isteyin.
- × Olayın yaşandığı yerden uzaklaşmışsanız size en yakın polis karakolu veya jandarma karakoluna giderek durumu bildirin. Yaşanan olayı detaylıca anlatın, eğer darp/şiddet olayına tanıklık etmiş kimseler varsa bunları şahit olarak gösterin.
- × Şiddetin gerçekleştiği yerde güvenlik kamerası varsa kamera kayıtlarının incelenmesini talep edin.
- × Verilen ifadenizin tutanağa doğru geçmesini ve adli şikâyet dilekçesi olarak düzenlenmesini isteyin.
- × Dilekçenizi imzalamadan evvel mutlaka okuyun eksik veya yanlış varsa düzelttirin. Verdiğiniz ifadenin bir kopyasını isteyin.
- × Unutmayın aile içi şiddet davaları kamu davası kapsamına girdiği için siz şikâyetinizi çekseniz de dava süreci işleyecektir.
- × Polis veya diğer kolluk güçlerinin şiddeti yok sayıp tarafları barıştırmak gibi bir görevi yoktur; olamaz. Bu sebeple sizi barıştırmak isterlerse veya dilekçenizin bir kopyasını bir sebep göstererek vermek istemezlerse görevlerini ihmal ettikleri uyarısını yapın.
- × Darp raporu için hastaneye sevk edilmeniz gerekir. Kendi başınıza

hastaneye gidecekseniz size sevk evrakı verilir. Kendi başınıza hastaneye gidebilecek durumda değilseniz veya aciliyet gerektiren bir durumunuz varsa güvenlik güçlerinin size eşlik etmesini isteyebilirsiniz.

- ✘ Ayrıca gidecek, kalacak yeriniz yoksa kolluk kuvvetleri sizi güvenli bir mekâna yerleştirmekle yükümlüdür.
- ✘ Karakola başvurmadan önce hastaneye de gidebilirsiniz. Bu durumda hastanelerin acil servisinden darp raporu alın. Sağlık ocağı ve aile hekimleri bu konuda yetkili olmadığı için devlet hastaneleri veya özel hastanelere başvurmanız doğru olacaktır.
- ✘ Muayene eden doktora, uğradığınız şiddeti detaylıca anlatın. Gözle görünen bir belirti olmasa da acı veren bölgeleri belirtip, gösterin.
- ✘ Doktorun düzenlediği adli raporu hastanede görev yapan polislerle imzalatın.
- ✘ Tam teşekküllü hastanelerin acil servislerinde düzenlenen bu raporlar "geçici rapor"dur. Geçici raporlar soruşturma aşamasında kullanılabilir. Kovuşturma aşamasında kesin rapor istenecektir. Bunun için sizi muayene eden hekimin sizi uzman hekime ya da adli tabipliğe sevk etmesi gerekmektedir.
- ✘ Hastaneye gidemiyorsanız vücudunuzda oluşan darp izlerinin fotoğrafını veya videosunu çekin. Bu darp ve yaralanmaların size ait olduğunu gösterecek şekilde çekim yapılması, çekim tarihi ve saatinin görünmesi önem arz etmektedir.
- ✘ Darp raporunu almış olsanız da fotoğraf veya video kayıtlarını ileride delil olarak kullanmak için muhafaza edin.
- ✘ Hastaneden alınan darp raporuyla İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Birimine başvurursanız, şikâyetiniz kayıt altına alınır ve adli makamlara iletilir.
- ✘ Ayrıca başvuru sırasında şiddet uygulayan kişiyle ilgili uzaklaştırma isteyebilirsiniz.
- ✘ Avukat talep etmeniz halinde Baro size ücretsiz bir vekil atayacaktır.
- ✘ Şikâyet edip etmeme konusunda kararsız kalmanız halinde, olayın gerçekleştiği tarihten itibaren altı aylık bir sürede şikâyet hakkınız bulunmaktadır.

→ 6.3 ŞİDDETE UĞRAYAN KİŞİNİN ŞİKÂyetİNİ BİLDİRECEĞİ KURUM VE KURULUŞLAR

- × Valilik - Kaymakamlık
- × Kolluk Güçleri (Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik Birimleri)
- × Adli Makamlar (Cumhuriyet Savcılıkları ve Aile Mahkemeleri)
- × Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlükleri
- × Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)
- × Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı
- × ALO 112 Acil Çağrı Merkezi
- × İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri
- × Belediyelerin Kadın Danışma Merkezleri
- × Baroların Kadın Danışma Merkezleri ve Adli Yardım Kuruluşları
- × Kadın Hakları ile İlgilenen Sivil Toplum Kuruluşları

→ 6.4 ŞİDDETE KARŞI HUKUKİ VE İDARİ BAŞVURU YOLLARI

6284 Sayılı Kanun gereğince, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla Aile Mahkemesi Hâkimleri tarafından “*Koruyucu ve Önleyici Tedbir Kararları*” verilebilir. Yasa ile ayrıca şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların ve beraberindeki çocukların en hızlı şekilde koruma altına alınabilmesi için mülki amirlere de “**Koruyucu Tedbir Kararı**” verebilme yetkisi tanınmıştır. Bu nedenle şiddet mağdurlarının, illerde vali, ilçelerde ise kaymakamlara başvuru yaparak tedbir talep etme hakları bulunmaktadır.

→ A. Mülki Amir (Vali-Kaymakam) Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Bu kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilir.

- ✘ Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması. *[Bu tedbirin gecikmesinde sakınca bulunuyorsa, ilgili tedbir kararını kolluk amiri (polis-jandarma-sahil güvenlik) de verebilir; karar ilk iş günü içerisinde mülki amir onayına sunulur. Kolluk amiri tarafından verilen tedbir kararı 48 (kırk sekiz) saat içerisinde onaylanmazsa tedbir kendiliğinden kalkar.]*
- ✘ Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
- ✘ Psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
- ✘ Mağdurun hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya re'sen geçici koruma altına alınması. *[Bu tedbirin gecikmesinde sakınca bulunuyorsa, ilgili tedbir kararını kolluk amiri (polis-jandarma-sahil güvenlik) de verebilir, karar ilk iş günü içerisinde mülki amir onayına sunulur. Kolluk amiri tarafından verilen tedbir kararı 48 (kırk sekiz) saat içerisinde onaylanmazsa tedbir kendiliğinden kalkar.]*
- ✘ Gerekli olması halinde, korunan kişinin çocukları varsa, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere 4 ay, kişinin çalışması halinde ise 2 aylık süre ile sınırlı olmak suretiyle, belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanarak **kreş imkânının** sağlanması.

→ B. Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Bu kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir.

- ✘ Mağdurun iş yerinin değiştirilmesi.
- ✘ Kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- ✘ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'ndaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ✘ Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması

hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

→ C. Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

- × Mağdura yönelik şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunulmaması kararı. *(Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bu tedbir, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Bu durumda kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler, kendiliğinden kalkar.)*
- × Failin müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi kararı. *(Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bu tedbir, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Bu durumda kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler, kendiliğinden kalkar.)*
- × Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşılmaması kararı. *(Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bu tedbir, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Bu durumda kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler, kendiliğinden kalkar.)*
- × Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması kararı.
- × Gerekli görülmesi halinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşılmaması kararı. *(Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bu tedbir, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Bu durumda kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler, kendiliğinden kalkar.)*

- ✘ Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar verilmemesi kararı.
- ✘ Korunan kişinin iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız edilmemesi kararı.
- ✘ Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahların kolluğa teslim edilmesi kararı.
- ✘ Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa edilse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahın kuruma teslim edilmesi kararı.
- ✘ Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşılması, bağımlılığın olması halinde hastaneye yatmak dâhil muayene ve tedavisinin sağlanması kararı.
- ✘ Bir sağlık kuruluşuna muayene ve tedavi için başvurulması ve tedavisinin sağlanması kararı.
- ✘ Bu kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyum, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.
- ✘ Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişiye Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

→ D. Genel Açıklamalar

- ✘ Tedbir kararları verilirken delil ve belge aranmaz. Ancak itiraz yolu açık olmak üzere karar verilir. İlgilisi/muhatabı, verilen tedbir kararının yerinde olmadığını ve kaldırılması gerektiğini her türlü delille ispat edebilir.
- ✘ Kararlar, sadece korunan kişiye ve şiddet uygulayana tebliğ veya tefhim edilir. (Kararların uygulanması için karşı tarafa tebligat yapılması şart değildir.)
- ✘ Gerek görülmesi halinde korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilebilir.
- ✘ Talep halinde korunan kişi, şahsi eşyalarını ve belgelerini kolluk marifetiyle teslim alabilir.

- ✘ Tedbir kararları en fazla (6) ay süre ile verilebilir. Gerek görülmesi halinde bu süre uzatılabilir.
- ✘ Tedbir kararlarına karşı 2 hafta içerisinde itiraz hakkı vardır; itiraz üzerine verilen kararlar kesindir.
- ✘ Tedbir kararını uygulamada, korunan kişinin halihazırda bulunduğu yerdeki kolluk birimleri yetkilidir.
- ✘ Korunan kişi hakkında "barınmaya yönelik tedbir kararı" verilmesi durumunda, bu kişi acele hallerde derhal kamu kurum ve kuruluşlarına ait tesis, yurt vb. yerlere yerleştirilebilir.
- ✘ **Tedbir kararına aykırı hareket eden kişi hakkında şikâyet halinde 3 günden 10 güne kadar zorlama hapsine karar verilir.**
- ✘ Tedbir kararlarına aykırılığın her tekrarında, tedbirin niteliğine göre zorlama hapsinin süresi 15 günden 30 güne kadar çıkarılabilir.
- ✘ Korunan kişinin talebi ile veya talebi olmaksızın nafaka ödenmesine karar verilmesi halinde tedbir kararı, nafaka ödemekle yükümlü olanın yerleşim yerindeki icra dairesine gönderilir. SGK ile bağlantısı olması durumunda, talep aranmaksızın ilgilinin maaş veya ücretinden kesinti yapılır.
- ✘ Emekli maaşları haczedilemez. Bunun istisnası nafaka alacaklarıdır ve nafaka için emekli maaşı da (1/4 oranında) haczedilebilir.
- ✘ Herhangi bir sosyal güvencesi olmayanlar, sigorta prim borçları nedeniyle sağlık sigortasından yararlanamayanlar da dâhil olmak üzere, 6284 sayılı yasa gereğince verilen tedbir kararının süresi devamınca genel sigortalı sayılır ve sağlık hizmetlerinden -gelir testine tabi tutulmaksızın- faydalanabilirler.
- ✘ Şiddet nedeniyle yapılan şikâyet sonucunda açılan ceza davası, şikâyet sonradan geri alınsa bile devam eder. Şikâyetten vazgeçmenin sonuçları bu durumda uygulanmaz.

→ E. Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Kadın, Çocuk ve Aileye İlişkin Hükümler

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak ve suç işlenmesini önlemektir. TCK'da bu amaçlar doğrultusunda aile içerisinde yaşanan şiddet, çocukların cinsel istismarı ve anne-babanın çocuklarına karşı işlemiş oldukları suçlara ilişkin olarak ayrı düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin; ***kadına ve çocuklara yönelik şiddet (kasten öldürme, yaralama, eziyet gibi) TCK'da nitelikli hal ve ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmiştir. Maktul/mağdurun eşe karşı ve/veya yeni düzenlemeyle; boşanmış eski eşe karşı dahi işlenmiş olması ağırlaştırıcı sebeptir. Aynı şekilde gebe kadına yönelik şiddet eylemleri de suçun nitelikli hali sayılıp, ceza tayininde ağırlaştırıcı sebeptir.***

- × Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi hakkında 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. **(Koruma, gözetim ve yardım yükümlülüğü)**
- × Aynı konutta birlikte yaşayan kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kişi hakkında 2 aydan 1 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- × İdaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek ve bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişi hakkında 1 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- × Çocukları, beden ve ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi hakkında 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- × Çocuğu fuhuşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi hakkında 4 yıldan 10 yıla kadar hapis ve 5000 güne kadar adli para cezasına hükmolunur.
- × Çocuk olmamakla birlikte bir kimseyi fuhuşa teşvik eden, fuhuş için aracılık eden veya bu yolu kolaylaştıran kişiler hakkında 2 yıldan 4 yıla kadar hapis ve 3000 güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Fuhuş suçunun, aile bireyleri tarafından cebir ve tehdit kullanılarak yahut

kişinin çaresizliğinden yararlanılarak işlenmesi halinde ise verilecek cezalar ağırlaştırılarak uygulanır.

- × Evli olmasına rağmen başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi de 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- × Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi hakkında şikâyet üzerine 1 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- × Hamile olan eşini veya birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği kadını çaresiz durumda terk eden kişi hakkında 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. **(Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali)**
- × Velayet hakları kaldırılmış olsa bile sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması ya da onur kırıcı davranış, maddi ve manevi özen noksanlığı sebepleri ile çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba hakkında 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- × Kanuni temsilcinin (anne-baba-vasi) rızası ve bilgisi dışında evi terk eden çocukları, rızasıyla da olsa ailesi ve yetkili makamlara bilgilendirmeden yanında bulunduran kişiler hakkında şikâyet üzerine 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
- × 2022 tarihli kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair güncel düzenlemeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

01

Kasten öldürme suçunun kadına karşı işlenmesi halinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmektedir.

02

Failin salt indirim almaya yönelik duruşmadaki şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni sayılmayacaktır.

03

Kadına ve sağlık çalışanlarına karşı işlenen kasten yaralama suçları tutuklamaya ilişkin katalog suçlar arasına alınmıştır.

04

Eziyet suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın 2 yıl olan alt sınırı 2 yıl 6 ay hapse yükseltilmiştir.

05

İşkence suçunun kadına karşı işlenmesi halinde cezanın alt sınırı 5 yıldır.

06

Israrlı takip olarak nitelendirilen fiiller suçtur.

→ 6.5 CİNSEL İSTİSMAR

15 yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, diğer çocuklara karşı cebir, hile, tehdit veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen davranış “*cinsel istismar*”dır.

- × Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi hakkında 8 yıldan 15 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması halinde 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun 12 yaşını tamamlamamış olması halinde verilecek ceza, istismar durumunda 10 yıldan, sarkıntılık durumunda 5 yıldan az olamaz. **(Çocuğun cinsel istismarı)**
- × Cinsel istismarın vücuda veya organa sair başka bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi halinde, 16 yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.
- × Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derece kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- × Cebir, tehdit ve hile olmaksızın dahi, 15 yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi hakkında şikâyet üzerine 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. **(Reşit olmayanla cinsel ilişki)**
- × Bir kimseyi cinsel amaçla taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasına hükmolunur. Bu fiillerin, hiyerarşi, hizmet, eğitim ve öğretim ilişkisinden veya aile içi ilişkiden kaynaklanan nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır. Cinsel taciz nedeniyle mağdurun işinden, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalması halinde ise verilecek ceza 1 yıldan az olamaz. **(Cinsel taciz)**

→ 6.6 ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZLERİ (ŞÖNİM)

6284 Sayılı Kanun ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurma yükümlülüğü getirilmiştir. 6284 Sayılı Yasa kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanması ve destek hizmetlerinin sunulması ŞÖNİM aracılığıyla yürütülür. Bu bölümde öncelikle ŞÖNİM'in tanımına, devamında ise ŞÖNİMLerin sunduğu hizmetlere ilişkin genel bilgilere yer verilmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesiyle koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici-destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı, tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezlerdir.

→ A. ŞÖNİMLerde Şiddet Mağduruna Verilen Destekler

- × Sunulacak hizmetlerden ev içi şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişiler yararlanır.
- × Tedbir kararı doğrultusunda kişinin hakları, hukuki, psiko-sosyal, ekonomik ve sağlık destek hizmetleri ile ŞÖNİM'de karşılanamayan hizmetlerle ilgili kurumlar arası koordinasyon sağlanarak meslek edinme, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilir.
- × Şiddet mağdurunun sosyo-ekonomik durumu göz önünde bulundurularak gerekli görüldüğü takdirde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda rehberlik yapılır.
- × Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal inceleme raporu hazırlanır.
- × Şiddet mağduru ve şiddete tanıklık eden çocuklara yönelik psiko-sosyal destek ve rehberlik hizmeti verilir.

- × Tedbir kararı uyarınca, kararı veren ilgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, şiddet mağduruna verilen hizmetlere ilişkin bilgiler ile tedbir kararlarının uygulanması konusunda yürütülen çalışmalar ve çalışmaların sonuçları hakkında rapor hazırlanır.
- × Şiddet mağduru, hakkındaki tedbir kararının kaldırılması talebinin sonuç ve riskleri konusunda bilgilendirilir; talebinin sonuçlarını anlayıp kabul ettiğine dair kendisinden yazılı beyanı alınır.
- × Korunan kişinin beraberindeki çocuklara kreş imkânı sağlanır.
- × Korunan kişi ve beraberindeki çocuklara hukuki destek verilir.

→ B. ŞÖNİMLERDE ŞİDDET UYGULAYANA VERİLEN DESTEKLER

- × Şiddet uygulayanda, öfke kontrolü, stresle başa çıkma ve şiddeti önlemeye yönelik farkındalık amacıyla kendisinin tutum ve davranışlarını değiştirmeyi hedefleyen eğitim-rehabilitasyon programlarına kişinin katılması sağlanır. Kişi ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilir, Sağlık Bakanlığı ile koordinasyon içinde süreç takibi yapılır. **(Bu hizmetler, herhangi bir önleyici tedbir kararı olmaksızın şiddet uygulayanın talebi üzerine de verilebilir.)**
- × Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı veya ruhsal bozukluğu bulunanlara, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması hususunda danışmanlık yapılır veya bu kişiler ilgili yerlere yönlendirilir.
- × Bu kişiler, meslek edindirme amacıyla Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Halk Eğitim Merkezleri ve benzeri kuruluşlara yönlendirilir.

İlgili kurum tarafından -şiddet faili hakkında tedavi tedbiri verilmişse- şiddet uygulayanın tedaviyi sürdürüp sürdürmemesi, tedaviyi reddetmesi veya geçerli bir nedeni olmaksızın devam ettirmemesi hâllerinde tedavinin aşamaları ile sonucu hakkında ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve ŞÖNİM'e bilgi verilir.

→ 6.7 KADIN KONUKEVLERİ (SIĞINMA EVLERİ)

Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülüp güçlendirilmesi için kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşudur. Ayrıca istismar ve şiddete maruz kalan kadınların bu dönemde varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanması suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri yerlerdir.

- ✘ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yörenin ihtiyacına, sosyo-kültürel yapısına göre uygun görülecek il ve ilçelerde konukevi açar. Konukevini açabilecek kurumlar; büyükşehir belediyeleri, nüfusu 100.000'i geçen belediyeler ile il özel idareleri ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Gerçek kişiler, kadın konukevi açamazlar.
- ✘ Kadın konukevlerinin temel amacı; kadınları, sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan güçlendirmektir.
- ✘ Konukevlerinde yapılacak işlemlerde kadının beyanı esas olup, kadın delil göstermek zorunda bırakılamaz.
- ✘ Yapılacak işlemlerle ilgili kadınların bilgilendirilmesi esastır. Konukevinde kalan kadınlar, aldıkları kararlardan ve kararların olumlu veya olumsuz sonuçlarından kendileri sorumludur.
- ✘ Konukevlerinde, şiddetsiz yaşam hakkının korunması anlayışıyla faaliyet gösterilir.
- ✘ Çalışanlar tarafından, kadınlara şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişi ile ilgili herhangi bir uzlaşma teklif edilemez ve arabuluculuk yapılamaz.
- ✘ Konukevindeki faaliyetlere katılmak gönüllülük esasına dayanır.
- ✘ Hizmetlerin yürütülmesinde, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, vakıf, dernek ve diğer sivil toplum kuruluşları, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile özel sektörün desteği alınır.
- ✘ Kadın konukevleri hakkında resmi mercilerden talep edilmedikçe hiçbir bilgi paylaşılamaz. Gizlilik esastır. Konukevi adresi gizli tutulur ve yazışmalarda ŞÖNİM adresi kullanılır. Hiçbir kamu görevlisi, kendiliğinden, konukevinde kalmakta olan kadınlar ile ilgili kişisel

bilgileri isteyemez. Ayrıca kadın konukevlerinin etkin koruma sağlanabilen, kolluk birimlerine yakın ve dikkat çekmeyecek şekilde kurulması gerekmektedir.

- ✘ Kadın konukevleri, en az 20 ve en fazla 40 kişilik kapasite ile kurulur. Konukevine kadın tarafından doğrudan başvuru yapılamaz. Öncelikle il müdürlüklerine, ŞÖNİM vb. görev yapan yerler ile kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili birimlerine yahut kolluk kuvvetlerine başvurulması gerekmektedir. Başvurular değerlendirildikten sonra, kadın konukevine yönlendirme işlemi yapılmaktadır. Ayrıca mülki amir ve aile mahkemesi hâkimi tarafından "barınma tedbiri kararı" verilen kadınlar, karar süresince kadın konukevlerinden yararlanabilirler.
- ✘ Kadın konukevlerinde kalma süresi, ilk kabul birimine onay verilmesi tarihinden itibaren 6 aydır. Gerekli hallerde, konukevi değerlendirme komisyonundan görüş alınarak süre uzatılabilir.
- ✘ Kadın, en fazla 15 gün konukevinden ayrılabilir ve bu süre konukevinden faydalanma süresinden mahsup edilir.
- ✘ Kadın konukevlerine ziyaretçi kabul edilmez.
- ✘ 60 yaşından büyük kadınlar ile akıl ve ruh sağlığı bozuk olanlar farklı sosyal hizmet kurumlarına yerleştirilir.
- ✘ Kadın konukevlerinde kalanlara, aylık harçlık verilir. Verilecek harçlıklar; bakanlığa bağlı konukevlerinde bakanlık bütçesinden, belediyelere bağlı konukevlerinde belediye bütçesinden, il özel idarelerine ait konukevlerinde il özel idaresi bütçesinden ve STKlara ait konukevlerinde bakanlık bütçesinden karşılanır.

→ A. Kadın Konukevinde Kalmak İsteyen Kadınlar Nasıl Bir Yol İzlemelidir?

- ✘ Kadın konukevine kabulünü isteyen kadınlar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlükleri, ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri) ve benzeri görev yapan kamu kurum ve kuruluşları ile kolluk kuvvetlerine başvurmalıdır.
- ✘ Şayet kadın başvurabilecek durumda değilse şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin yapmış olduğu başvurular da ilgili birimlerce değerlendirilmektedir.
- ✘ Kadınların, konukevlerine doğrudan yapacakları başvurular kabul

edilmemektedir. Bu nedenle kadın konukevlerine doğrudan yapılan başvurular, önce ŞÖNİM'e yönlendirilmektedir.

- ✘ Kadınların, konukevlerine kabulünde herhangi bir belge talep edilmemektedir. Ayrıca resmi kimlik belgesi bulunmayan kadınların başvurması halinde konukevi yönetimi tarafından, kadınların kimlik belgesi edinme işlemlerine destek olunur.
- ✘ Kadınlar, mülki amir, aile mahkemesi hâkimi veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amirinin kararı üzerine ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine veya konukevine kabul edilir.
- ✘ ŞÖNİM'e yapılan başvurularda öncelikle kadının yazılı talebi alınır ve yapılacak değerlendirme sonrasında barınma ihtiyacı olduğu tespit edilen kadınlar, konukevlerine kabul edilir.
- ✘ Kadınların, ilk kabul birimine geçici kabulünün yapılabilmesi için istenen belgeler; **başvuru dilekçesi, ön görüşme formu, konukevinin kurallarına uyacağına dair taahhütname ve kimlik bilgisi beyanıdır.**
- ✘ Hakkında gizlilik kararı verilen kadınlar için ŞÖNİM tarafından "kodlu kimlik kartı" hazırlanır ve kadın, bu kimlik kartını kullanır.
- ✘ Şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve kadının beraberlerindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir.

➔ B. Çocukları ile Başvuran Kadınlara Uygulanacak Hükümler

- ✘ 18 yaşından küçük şiddet mağduru çocuklar, sosyal çalışmacı ile sosyal araştırmacı tarafından uygun görüldüğü takdirde il müdürlüğü tarafından, uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilir. Yerleştirme işlemi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bildirilir.
- ✘ 18 yaşından küçük kız çocukları, anneleri ile birlikte konukevinden yararlanabilirler.
- ✘ 12 yaşından büyük yahut engelli çocuğu olan anneler ise can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilip gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde kira ve kişisel giderleri karşılanmak üzere bağımsız bir eve yerleştirilebilirler. Kiralanacak evlerde, kadın konukevlerinde bulunması zorunlu unsurların yer alması esastır. Tercihen mobilyalı ve her bir kişi için en az 20 metrekare yaşam alanı olmasına özen gösterilir.

→ C. Kadın Konukevinde Verilen Sağlık ile İlgili Hizmetler

- × İlk kabul biriminde, psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen kadınlar hakkında psikiyatri uzmanından alınacak "topluların yaşandığı yerde kalabileceğine dair rapor" doğrultusunda konukevine kabul yapılır.
- × Bulaşıcı veya sürekli tıbbi tedaviyi gerektiren ağır hastalığı olduğu tespit edilen kadınların, tedaviyi kabul etmeleri durumunda tedavileri sağlanır.
- × 60 yaşından büyük şiddet görmüş kadınlar ile akıl ve ruh sağlığının bozuk olduğu gözlemlenen veya zihinsel engelli kadınlar uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilir.
- × Alkol ve madde bağımlıları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşuluyla konukevine kabul edilir.

Öz bakımlarını yapamayan kadınlar, ilgili kuruluşa yerleştirilir.

→ D. Kadın Konukevinde Kalış Süreleri ve Giriş-Çıkış Saatleri

- × Konukevlerinde kalma süresi, ilk kabul biriminin onay tarihinden itibaren 6 aydır. Kalış süresi, gerekli hallerde uzman görüşü alınarak uzatılır. Mülki amir ya da aile mahkemesi hâkimi tarafından tedbir kararı verilmesi halinde kadın, kararda belirtilen süre kadar konukevi hizmetinden yararlandırılır.
- × Konukevine giriş-çıkış saatleri güvenliği sağlamak ve bölgesel koşullar değerlendirilmek kaydıyla belirlenir. Tüm konukevleri için aynı giriş-çıkış saati uygulaması bulunmamaktadır.
- × Konukevi hizmetinden faydalanan kadın, yazılı bildirimde bulunmak kaydıyla en fazla 15 gün süreyle konukevinden ayrı bir yerde kalabilir. Bu süre, konukevinden faydalanma süresinden mahsup edilir. Kadın konukevlerine ziyaretçi kabul edilmez.

→ E. Çocuklarla İlgili Düzenlemeler

- × Konukevi hizmetinden yararlanan çocukların, konukevine en yakın okula, ŞÖNİM tarafından verilen kodlu kimlik kartına istinaden ve gizlilik ilkesine bağlı kalınarak kaydı yapılır. Aksine bir hüküm yoksa çocuğun yerleşim yeri olarak ŞÖNİM adresi verilir.

- ✘ Okul öncesi çocukların gelişimi ve eğitimi konukevi tarafından, okul idaresi ile iş birliği yapılarak takip edilir.

→ F. Kadınlara ve Çocuklara Verilen Maddi Destekler

- ✘ İlk kabul birimi veya konukevi hizmetinden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlarla çocuklara uygun görüldüğü takdirde aylık ödemeye harçlık verilir. Ödeme her ayın birinci günü peşin olarak, hazırlanan bordroya imza karşılığında verilir.
- ✘ İşe yerleştirilen kadınların harçlıkları, maaşlarını alıncaya kadar kesilmez.
- ✘ Konukevinde kalan ve öğrenim gören çocuklar ile çeşitli nedenlerle öğrenimine devam edemeyen çocuklara, bakanlığa bağlı çocuk yuvaları ve yerleştirme yurtlarında kalan çocuklara verilen miktar kadar hiçbir kesinti yapılmaksızın net harçlıkları verilir.
- ✘ Konukevinde kalan kadın ve çocuklara ayrıca giyim yardımı yapılır. Konukevinde kalan ve çalışan kadınların çocukları için ücretsiz kreş yardımı (yüzde üç oranında) da yapılmaktadır.

HUKUK EL REHBERİ

7. BÖLÜM KADININ ÇALIŞMA HAYATI

7. BÖLÜM

KADININ ÇALIŞMA HAYATI

Bu bölümde "iş sözleşmesine bağlı olarak çalışan kadınlar" ile ilgili yasal düzenlemelere yer verilmektedir.

→ 7.1 4857 SAYILI İŞ KANUNU'NDA KADINLARA YÖNELİK DÜZENLEMELER

→ A. Eşit Davranma İlkesi

- × İş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz.
- × İşveren, esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmi süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı davranamaz.
- × İşveren, biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet ve gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamaz.
- × Aynı veya eşit değerde iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmaz.
- × İşçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, daha düşük ücretin uygulanmasını haklı kılmaz.
- × İş ilişkisinde veya sona ermesinde yukarıda yer verilen hükümlere aykırı davranılması halinde işçi, 4 aya kadar ücreti tutarındaki uygun bir tazminattan başka, yoksun bırakıldığı haklarını da talep edebilir.

→ B. Analık Halinde Çalışma ve Süt İzni

- × Kadın işçilerin doğumdan önce 8 ve doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 hafta çalıştırılmamaları esastır.
- × Çoğul gebelik halinde doğumdan önce çalıştırılmayacak 8 haftalık süreye 2 hafta daha eklenir. Ancak sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki 3 haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Bu durumda kadın işçinin çalıştığı süreler, doğum sonrası sürelerle eklenir.
- × Kadın işçinin erken doğum yapması halindeyse doğumdan önce kullanamadığı çalıştırılmayacak süreler, doğum sonrası sürelerle eklenmek suretiyle kullandırılır.
- × Doğumda veya doğum sonrasında annenin vefatı durumunda, doğum sonrası kullanılmayan süreler babaya kullandırılır.
- × Üç yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinen eşlerden birine veya evlat edinene çocuğun aileye fiilen teslim edildiği tarihten itibaren 8 hafta analık izni kullandırılır.
- × Doğum sonrası kullanılan analık izninin bitiminden itibaren çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi amacıyla, çocuğun hayatta olması kaydıyla, doğum yapan kadın işçi ile 3 yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinen kadın veya erkek işçilere istekleri halinde, birinci doğumda 60 gün, ikinci doğumda 120 gün, sonraki doğumlarda ise 180 gün süreyle haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin verilir.
- × Çoğul doğum halinde bu sürelerle otuzar gün eklenir. Çocuğun engelli doğması halinde bu süre 360 gün olarak uygulanır. Bu haklardan yararlanan süre içinde süt iznine ilişkin hükümler uygulanmaz.
- × Hamilelik süresince kadın işçiye periyodik kontroller için ücretli izin verilir.
- × Hekim raporu ile gerekli görüldüğü takdirde, hamile kadın işçi sağlığına uygun daha hafif işlerde çalıştırılır. Bu durumda işçinin ücretinde bir indirim yapılmaz.
- × İsteği halinde kadın işçiye, 16 haftalık sürenin tamamlanmasından veya çoğul gebelik halinde 18 haftalık süreden sonra 6 aya kadar ücretsiz izin verilir. Bu izin 3 yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinme halinde eşlerden birine veya evlat edinene verilir. Bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesaplanmasında dikkate alınmaz.
- × Kadın işçilere bir yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için günde

toplam 1,5 saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaçta bölünerek kullanılacağını işçi kendisi belirler. Bu süre günlük çalışma süresinden sayılır.

- × Kadın işçi ücretsiz izinden yararlanıyorsa, bir yaşından küçük çocuğunu emzirmesi için günde toplam 1,5 saat olan süt izni uygulanmaz.
- × Kadın işçiye, analık izninin bitiminden itibaren isteği halinde 6 aya kadar ücretsiz izin verilir.
- × Ücretsiz izin, üç yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinme halinde eşlerden birine veya evlat edinene verilir.
- × Yukarıda yer verilen haklar, iş sözleşmesi ile çalışan ve İş Kanunu kapsamında olan veya olmayan her türlü işçi için uygulanır.

→ C. Kısmi Süreli Çalışma

İşçinin, iş yerinde tam süreli iş sözleşmesi ile yapılan emsal çalışmanın üçte ikisi oranında yaptığı çalışma "**Kısmi Süreli Çalışma**" olarak kabul edilir.

Aşağıdaki hallerde işveren uygun bulursa kısmi süreli çalışma yapılabilir. Belirtilenler haricindeki işler için, işverenin "uygun bulma" şartı aranmaz.

- × Özel sağlık kuruluşlarında ilgili mevzuat uyarınca mesul müdür, sorumlu hekim, laboratuvar sorumlusu ve sağlık hizmetinden sayılan işlerde tam zamanlı çalışması öngörülenler tarafından yapılan işler.
- × Nitelikleri dolayısıyla sürekli çalıştıkları için durmaksızın birbiri ardına postalar halinde işçi çalıştırarak yürütülen, sanayiden sayılan işler.
- × Nitelikleri dolayısıyla bir yıldan az süren mevsimlik, kampanya ve taahhüt işleri.
- × **Analık halinde çalışma ve süt izni ile verilen izin sürelerinin bitiminden sonra, mecburi ilköğretim çağının başladığı tarihi takip eden aybaşına kadar herhangi bir zamanda, ebeveynlerden biri kısmi süreli çalışma talebinde bulunabilir. Bu talep işveren tarafından karşılanır ve geçerli fesih nedeni sayılamaz.**

- × Ücretsiz izin kullanan işçi, şayet kısmi süreli çalışma talep etmek isterse, ücretsiz izin süresinin bitimini beklemek zorunda değildir. Kısmi süreli çalışma talebinin uygulanabilmesi için, ücretsiz iznin tamamının kullanılması şartı aranmaz.
- × Kısmi süreli çalışmaya başlayan işçi, aynı çocuk için bir daha bu haktan faydalanmamak üzere tam zamanlı çalışmaya dönebilir.

Ebeveynlerden birinin çalışmaması halinde, çalışan eş kısmi süreli çalışma talebinde bulunamaz. Ancak ebeveynlerden birinin çalışma şartı;

- × Ebeveynlerden birinin sürekli bakım ve tedavisini gerektiren bir hastalığın olması ve bu hastalığın tam teşekküllü hastane ya da üniversite hastanesinden alınacak doktor raporuyla belgelenmesi,
 - × Velayetin mahkemece eşlerden birine verilmesi halinde çocuğun velayetine sahip ebeveynin talepte bulunması,
 - × Üç yaşını doldurmamış bir çocuğun münferiden (tek başına) evlat edinilmesi hallerinde aranmaz.
- × Üç yaşını doldurmamış bir çocuğu eşyle birlikte veya tek başına evlat edinenler de çocuğun fiilen teslim edildiği tarihten itibaren bu haktan faydalanır.
 - × Kısmi süreli çalışma talebi, bu haktan faydalanmaya başlamadan en az bir ay önce işçi tarafından yazılı olarak işverene bildirilir.

→ 7.2 İŞ KANUNU KAPSAMINDA GENEL BİLGİLER

- × Kadın işçilerin çalışmasının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek geçerli fesih sebebi sayılamaz. *Örneğin; kadın işçinin doğumdan önceki veya sonraki sekiz haftalık sürede işe gelmemesi vb.*
- × Kadın işçilerin, doğumdan önceki ve/veya sonraki dönemlerde işe gelmediği süreler çalışılmış gibi sayılır ve yıllık izin süresinden düşülemez.
- × Çocuk emziren kadın işçilerin çocuklarına süt vermek için belirteceği süreler, günlük çalışma süresinden sayılır.
- × Maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yer altında veya su altında çalışılacak işlerde on sekiz yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır. **(Ağır İşlerde Çalıştırma Yasağı)**

HUKUK EL REHBERİ

8. BÖLÜM

EV HANIMLARININ İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIĞI VE SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI

8. BÖLÜM

EV HANIMLARININ İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIĞI VE SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI

Yapılan yasal düzenlemelerle; ev hanımlarının sosyal güvenceye kavuşmaları veya sağlık yardımlarından faydalanmaları mümkün hale gelmiştir. Evde el emeği ile geçimini sağlayan ve aile bütçesine katkıda bulunan kadınlar da sosyal anlamda güvenceye kavuşmuş; ödedikleri prim nedeniyle, tam zamanlı prim ödeyen sigortalılar gibi sağlık ve emeklilik haklarını kullanmalarının önü açılmıştır.

→ 8.1 EVDE EL EMEĞİ İLE ÜRETİMDE BULUNAN VE EL SANATLARIYLA UĞRAŞAN KADINLARIN İSTEĞE BAĞLI SİGORTALILIĞI

- × Evde el emeği ürün üreten yahut el sanatları ile uğraşan kadınların, isteğe bağlı sigortalı olabilmeleri için herhangi bir işverene iş sözleşmesi ile bağlı olarak çalışmamaları,
- × Yanlarında işçi çalıştırmamaları,
- × Ticari, tarımsal ya da mesleki faaliyetlerinden dolayı gelir vergisine tabi olmamaları esastır.

→ 8.2 İSTEĞE BAĞLI SİGORTA İÇİN ARANAN ŞARTLAR

- × Ev hanımlarının evlerinde imal ettikleri "havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, kırpıntı deriden üretilen mamuller, örtü, dantel, her tür nakış işleri ve turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, pul, payet, boncuk işleme, tığ örgü işleri, ip ve urganları, tarhana, erişte ve mantı vb." gibi ürünleri işyeri açmaksızın satmaları halinde, düşük primlerle ödeme yaparak sosyal güvenceye sahip olmaları mümkündür.

- × İsteğe bağlı sigortalı olmak isteyen ev hanımları, vergi dairelerinden alacakları (gelir vergisi mükellefi olmadıklarını belirtir) yazı ile birlikte "İsteğe Bağlı Sigortalılık Başvuru Formunu" doldurarak, ikamet ettikleri yerde bulunan Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne başvuru yapmalıdır.
- × Ev hanımlarının bu haktan yararlanarak ödediği primler Bağ-Kur kapsamında sigortalılık olarak kabul edilmektedir.
- × Bu haktan faydalanan ev hanımları, her ay 30 gün üzerinden prim ödemek yerine;

2012 için 19 gün	2013 için 20 gün
2014 için 21 gün	2015 için 22 gün
2016 için 23 gün	2017 için 24 gün
2018 için 25 gün	2019 için 26 gün
2020 için 27 gün	2021 için 28 gün
2022 için 29 gün	2023 ve devam eden yıllar için 30 gün prim ödeyerek her ay 30 gün sigortalılık hizmeti kazanabilirler.

2024 yılı için en düşük ev hanımı sigorta primi 6.400,80 TL olarak belirlenmiştir.

- × İsteğe bağlı sigortada, 30 gün sigortalılık hizmeti için 30 gün üzerinden prim ödenmesi gerekmektedir. Ancak bu hakka evde el emeği ile üretim yapan veya el sanatları ile uğraşan kadınlar için bir istisna getirilmiş, 2023 yılına kadar daha az miktarda prim ödeyerek, emeklilik hakkı için her ay 30 gün sigortalılık hizmeti kazanmaları mümkün kılınmıştır. Böylece ev hanımları yukarıda yer verilen tablodaki gün sayılarını dikkate alarak ödeme yaptıkları takdirde, 30 gün üzerinden prim ödemiş kabul edilmektedirler.

- × Bu şekilde isteğe bağlı sigortalı olarak prim ödeyen ev hanımları, 5510 sayılı yasanın 4/b maddesi yani BAĞ-KUR kapsamında sayılacak ve BAĞ-KUR şartları ile emekli olacaklardır.
- × İsteğe bağlı sigortalılık, toplu bir para ödenerek emekliliğe hak kazanılabilen bir sistem değildir.
- × YANLIŞ BİLİNENİN AKSİNE; YURT DIŞI BORÇLANMASI, ASKERLİK BORÇLANMASI, DOĞUM BORÇLANMASI GİBİ İSTİSNALAR HARİCİNDE, GERİYE DÖNÜK ÇALIŞILMAYAN DÖNEMLERE İLİŞKİN PRİM ÖDENEREK EMEKLİLİK HAKKINA SAHİP OLUNAMAZ.

→ 8.3 DAHA ÖNCE SİGORTALI ÇALIŞMIŞ VE DOĞUM YAPTIKTAN SONRA EV HANIMI OLAN KADINLARIN DOĞUM BORÇLANMASI HAKKI

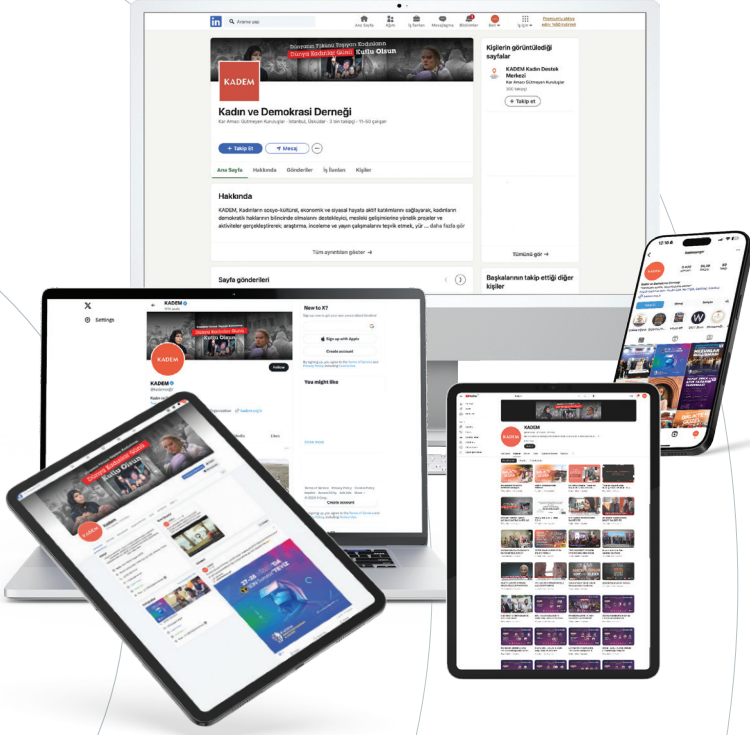
- × Doğum borçlanması talebinde bulunacak kadın, en son çalışmasının/ hizmetinin bulunduğu Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne/Sosyal Güvenlik Merkezine başvuru yapmalıdır.
- × Kadının doğum borçlanması yapabilmesi için doğum öncesi Sigorta/Bağ-Kur veya kamu görevlisi kapsamında sigortalı olarak kaydının bulunması gerekmektedir.
- × Sigortalı kadın, doğum nedeniyle çalışmadığı 2 yıllık süreyi borçlanabilir.
- × Doğum borçlanması talebinde bulunan kadın sigortalıların, doğum yaptığı tarihten sonra adına primi ödenmiş süreler borçlanma hesabında dikkate alınmaz. Prim ödenmiş süreler 2 yıllık süreden düşülerek kalan süre borçlandırılır.
- × SGK sigortalısı kadının veya vefat etmiş olması halinde geride kalan hak sahiplerinin (eş, çocuk, anne-baba) doğum borçlanması yapma hakkı bulunmaktadır.
- × İlk doğumunu yaptıktan sonra 2 yıl dolmadan ikinci doğumunu yapan kadın sigortalı, ilk doğumdan ikinci doğuma kadar geçen süre ile ikinci doğum için borçlanabileceği 2 yıllık sürenin toplamı kadar geçen süre borçlanabilir.
- × Doğum borçlanması en fazla 3 çocuk ve her doğumdan sonra en fazla 2 yıl olmak üzere toplam 6 yıl (2160 gün) için yapılabilir.

→ 8.4 ANALIK HALİNDE GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK ÖDENEĞİ

- × Sigortalı kadının analığı halinde, kadına doğumdan önceki ve sonraki sekizer haftalık sürede geçici iş göremezlik ödeneği verilir.
- × Çoğul gebelik halinde doğumdan önceki sekiz haftaya iki haftalık süre ilave edilerek geçici iş göremezlik ödeneği verilir.
- × Erken doğum yapması halinde doğumdan önce kullanamadığı çalıştırılmayacak süreler ile isteği ve hekim onayıyla, doğuma üç hafta kalana kadar çalışması halinde, doğum sonrası istirahat süresine eklenen süreler için geçici iş göremezlik ödeneği verilir.
- × Sigortalı kadının analığı halinde verilecek geçici iş göremezlik ödeneği, yatarak tedavilerde günlük kazancının yarısı, ayakta tedavilerde üçte ikisi kadardır.
- × Geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanabilmek için;
 - × İstirahatin başladığı tarihte sigortalılık niteliğinin sona ermemesi,
 - × Doğumdan önceki 1 yıl içinde en az 90 gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması,
 - × Bu süre içinde iş yerinde çalışmamış olması,
 - × Doğum olayının gerçekleşmiş olması gerekmektedir.
- × Bağ-Kur statüsünde bulunan sigortalılara analık halinde geçici iş göremezlik ödeneği, genel sağlık sigortası dâhil prim ve prime ilişkin borçları bulunmaması şartıyla ödenir.

ACİL DURUMLARDA
112'Yİ ARAYINIZ.

KADEM

**Bizi Sosyal Medyada
Takip Edebilirsiniz!**

 kademorgtr

kadem.org.tr

KADEM
YAYINLARI

kadem.org.tr

×

[kademorgtr](https://www.youtube.com/kademorgtr)